

Sygn. akt V U 119/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2022 r.

**Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w następującym składzie:**

Przewodniczący: Sędzia Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant: st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 2 czerwca 2022 r. w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku Z. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o emeryturę pomostową

na skutek odwołania Z. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 8 września 2021 r. sygn.: (...)

oddala odwołanie;

Sygn. akt V U 119/22

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 września 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił Z. P. przyznania prawa do emerytury pomostowej. Zakład odmówił przyznania wnioskodawcy emerytury, ponieważ:

- nie udowodnił on okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszącego co najmniej 15 lat,

- przed dniem 1 stycznia 1999 roku nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy emerytalnej

- po dniu 31 grudnia 2008 roku nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych,

Do stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych ZUS nie zaliczył okresu pracy od 2 maja 1983 roku do 31 października 2000 roku ponieważ pracodawca w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z 31 października 2000 roku nie podał charakteru wykonywanej pracy zgodnie z wykazem, działem i pozycją Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku.

W odwołaniu z dnia 31 stycznia 2022 roku wnioskodawca wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie prawa do emerytury pomostowej o dnia 30 sierpnia 2021 roku. W uzasadnieniu podnosił, że praca przez niego świadczona na stanowisku elektromontera aparatury pomiarowo-regulacyjnej była świadczoną w szczególnych warunkach.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, powielając argumentację przedstawioną w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Z. P., urodzony w dniu (...), wystąpił w dniu 30 sierpnia 2021 roku z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury pomostowej. We wniosku ubezpieczony wskazał, że będzie pozostawał w stosunku pracy do dnia 25 września 2021 roku. W dniu 29 września 2021 roku złożył do ZUS świadectwo pracy dnia 27 września 2021 roku potwierdzające rozwiązanie stosunku pracy z dniem 25 września 2021 roku.

(dowód: wniosek o przyznanie prawa do emerytury pomostowej, k. 1, świadectwo pracy z 27.09.2021r. k. 20 akt emerytalnych ZUS)

W okresie od dnia 2 maja 1983 roku do dnia 31 października 2000 roku ubezpieczony był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w Zakładach (...) Spółka z o.o. w W. na stanowisku elektromontera aparatury pomiarowo-regulacyjnej. Pracodawca wystawił wnioskodawcy świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych w dniu 31 października 2000 roku. W świadectwie tym zaświadczył, że Z. P. w okresie od dnia 2 maja 1983 roku do dnia 31 października 2000 roku wykonywał prace wymienione w wykazie A dział II poz. 1 pkt 21 załącznika nr 1 do zarządzenia nr 19 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 6.08.1983 roku, tj. na stanowisku elektromechanika aparatury pomiarowo regulacyjnej.

(dowód: świadectwo pracy z 31.10.2000r. k. 1, świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z 31.10.2000r. k. 9 – akt osobowych)

W. Zakłady (...) w W. były zakładami przemysłu chemicznego i zajmowały się produkcją barwników. Były to barwniki rozpuszczalne i nierozpuszczalne w wodzie. Wnioskodawca zatrudniony był w D. (...) (...) na stanowisku elektromontera aparatury pomiarowo regulacyjnej. Pracował przy suszarni rozpyłowej, która jest zespołem urządzeń służących do produkcji barwników. W sumie w zakładzie było 12 takich suszarni. Wnioskodawca zajmował się naprawą, konserwacją, remontami i przeglądem maszyn. Naprawiał mierniki, sterowania, czujniki temperatury. Pracę swoją wykonywał bezpośrednio na oddziałach produkcyjnych a także na warsztacie. Na warsztacie naprawiał silniki, programatory, wymieniał przekaźniki w programatorze. Taką pracę wnioskodawca wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

(dowód: umowa o pracę z 2.05.1983r. k. 43 – akt osobowych, zeznania świadka B. B. nagranie od minuty 05:22 do minuty 10:13, zeznania świadka W. K. nagranie od minuty 10:32 do minuty 21:59, zeznania świadka K. C. nagranie od minuty 22:14 do minuty 28:45, zeznania wnioskodawcy Z. P. nagranie od minuty 30:12 do minuty 35:17 – protokołu rozprawy z dnia 2 czerwca 2022 roku)

Warsztat, na którym wnioskodawca dokonywał napraw znajdował się przy hali produkcyjnej, ale w innym budynku. Zdarzało się, że wnioskodawca wykonywał swoje obowiązki cały dzień w warsztacie.

(dowód: zeznania wnioskodawcy Z. P. nagranie od minuty 30:12 do minuty 35:17 protokołu rozprawy z dnia 2 czerwca 2022 roku)

Po 31 grudnia 2008 roku Z. P. pracował w Hucie (...) w P. w charakterze elektryka zmianowego, w E. jako konserwator budowlany, w Spółce z o.o. (...) w P. oraz w firmie Usługi (...), w (...) I. w P., w Gimnazjum nr (...) w P. (...), oraz w Szkole Podstawowej nr (...) w P. Żaden z pracodawców nie wystawił mu świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych, gdyż takich prac w warunkach szczególnych nie wykonywał.

(dowód: zeznania wnioskodawcy Z. P. nagranie od minuty 35:17 do minuty 38:04 – protokołu rozprawy z dnia 2 czerwca 2022 roku)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1924) prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

1. urodził się po dniu 31 grudnia 1948 roku;
2. ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
3. osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
4. ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
5. przed dniem 1 stycznia 1999 roku wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
6. po dniu 31 grudnia 2008 roku wykonywał prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
7. nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Prawo do emerytury pomostowej zgodnie z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle wykładni językowej art. 4 i art. 49 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych, jest legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy, a więc po dniu 1 stycznia 2009r. W przypadku kiedy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy "szczególnej" według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do "nowego" świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres prac) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy). **Innymi słowy brak podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, dziś nie może być tak kwalifikowany** (tak:

wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r., sygn. akt II UK 164/11, wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 2 kwietnia 2014 r., III AUa 2302/13).

Wnioskodawca spełnił przesłanki z art. 4 pkt 1, 3, 4 i 7 ustawy, gdyż urodził się po dniu 31 grudnia 1948 roku, na dzień złożenia wniosku o emeryturę pomostową ukończył 60 lat, legitymował się okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze przekraczającym 25 lat i nie pozostawał w stosunku pracy.

Bezspornym jest, że wnioskodawca po 31 grudnia 2008 roku nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Wnioskodawca sam przyznał tę okoliczność. Prace, które wykonywał po 31 grudnia 2008 roku nie są zaliczone do prac w szczególnych warunkach lub w charakterze w zał. nr 1 lub 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. Dlatego też pracodawcy za te okresy pracy nie wystawili skarżącemu zaświadczenia o wykonywaniu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Aby zatem wnioskodawca mógł nabyć prawo do emerytury pomostowej musiałyby wykazać, że wykonywana przez niego praca w warunkach szczególnych według poprzednio obowiązujących przepisów, jest jednocześnie pracą w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 i ust. 3 ustawy).

Prace w szczególnych warunkach – zgodnie z art. 3 ust 1 ustawy o emeryturach pomostowych - to prace związane z czynnikami ryzyka wymienionymi w art. 3 ust 2 ustawy, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwale uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

Z kolei prace o szczególnym charakterze – zgodnie z art. 3 ustę 3 ustawy o emeryturach pomostowych - to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

Wykonywane przez Z. P. prace w spornym okresie nie były pracami wykonywanymi w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, gdyż nie zostały jako takie wymienione w załączniku nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Z zeznań świadków B. B., W. K., K. C. i samego skarżącego wynika, że pracował on przy naprawie, konserwacji i remoncie maszyn służących w Zakładzie do produkcji barwników. Zakłady (...) zajmowały bowiem produkcją barwników chemicznych rozpuszczalnych i nierozpuszczalnych w wodzie. Do obowiązków wnioskodawcy należała naprawa sterowań, mierników, czujników temperatury w maszynach sterowniczych, suszarniach rozpyłowych. Oprócz pracy bezpośrednio przy maszynach produkujących barwniki, skarżący wykonywał również swoje obowiązki na warsztacie przy naprawie i czyszczeniu palników, silników, programatorów, wymianie w programatorach przekaźników.

Wykonywana przez wnioskodawcę w spornym okresie praca na stanowisku elektromontera aparatury pomiarowo-regulacyjnej polegała zatem na bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń na oddziałach produkcyjnych w branży chemicznej (produkcja barwników), gdzie były wykonywane prace wymienione w dziale IV pkt 12 wykazu A). Takie prace ustawodawca zalicza do prac w warunkach szczególnych warunkach, ale zgodnie z art. 32 ustawy emerytalnej w dziale XIV poz. 25 wykazu A zał. do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku, a nie w art. 3 ustawy pomostowej.

Dodatkowo należy podnieść, że jak wynika z zeznań wnioskodawcy w spornym okresie pracował nie tylko przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń na oddziałach zajmujących się produkcją barwników i pigmentów, ale pracował także w warsztacie. Warsztat znajdował się poza oddziałem produkcyjnym. Praca w warsztacie przy naprawie maszyn i urządzeń jako nie wykonywana na oddziałach produkcyjnych, gdzie jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie A, nie jest zaliczana do prac w warunkach szczególnych. Tym samym i pracy wnioskodawcy nie można zaliczyć do pracy wykonywanej w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 32 ustawy emerytalnej. Warunkiem bowiem uznania danej pracy za prace w warunkach szczególnych jest wykonywanie takiej pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Wnioskodawca zaś oprócz prac w warunkach szczególnych wykonywanych przy bieżącej konserwacji maszyn i urządzeń na oddziałach będących w ruchu, gdzie jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie A, wykonywał także prace, które takiego szczególnego charakteru nie miały tj. prace naprawcze i remontowe w warsztacie. Wyklucza to uznanie, że pracował w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Nawet jednak, gdyby wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w spornym okresie od 2 maja 1983 roku do 31 października 2000 roku wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A dziale XIV poz. 25 w zw. z działem IV pkt 12, to nie byłoby to wystarczające do przyznania emerytury pomostowej, gdyż wykonywane przez niego prace nie były jednocześnie pracą w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 i ust. 3 ustawy). Praca elektromontera aparatury pomiarowo-regulacyjnej przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń na oddziałach będących w ruchu, nie została wymieniona przez ustawodawcę w załączniku nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. Dlatego też wnioskodawca nie dysponował zaświadczeniem o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy, za okresy przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r., jak tego wymaga art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych.

Zakres przedmiotowy prac zaliczanych przez ustawodawcę do prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych jest znacznie węższy niż ten określony w wykazie takich prac zamieszczonych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 1983r. wydanym na podstawie art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Celem ustawy o emeryturach pomostowych była bowiem likwidacja możliwości wcześniejszego przechodzenia na emeryturę przez niektóre grupy zawodowe. Ustawodawca uznał, że wprowadzone w 1983 r. przepisy regulujące te kwestie (w szczególności rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.) przewidują zbyt szeroką grupę uprawnionych do wcześniejszych świadczeń emerytalnych i niezbędna jest konsekwentna realizacja założeń reformy systemu ubezpieczeń społecznych, co do stopniowej likwidacji możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę. W wyniku reformy systemu ubezpieczeń społecznych, zgodnie z regulacjami zawartymi w ustawie o emeryturach i rentach z FUS ulegała stopniowej likwidacji możliwość wcześniejszego przejścia na emeryturę. Zatem nie wszystkie osoby korzystające w starym systemie emerytalnym z obniżonego wieku emerytalnego będą mogły skorzystać z emerytur pomostowych.

Podkreślić należy, że prawo do emerytury pomostowej jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo. Podzielając takie rozumienie przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, należy stwierdzić, że ustawodawca w załącznikach nr 1 i 2 w sposób ścisły i wyczerpujący uregulował rodzaje prac wykonywanych w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze. Oznacza to, że wymienione w nim prace stanowią katalog zamknięty i tym samym wyłącznie wykonywanie tych prac uprawnia do nabycia emerytury pomostowej.

Z uwagi na to, że wnioskodawca – co w sprawie bezsporne - nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych po dniu 31 grudnia 2008 roku w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, nie można mu do

szczególne stażu zaliczyć prac w szczególnych warunkach wg przepisów dotychczasowych tj. w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, nawet gdyby je wykonywał.

Ponieważ skarżący po dniu 31 grudnia 2008 roku nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, a jednocześnie nie legitymuje się szczególnym stażem pracy przed 31 grudnia 2008 roku w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych wynoszącym co najmniej 15 lat, to nie spełnił on wszystkich przesłanek, od których zależy prawo do emerytury pomostowej.

Sąd oddalił wniosek Z. P. o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność ustalenia, czy wykonywana przez niego praca na stanowisku elektryka aparatury regulacyjno-pomiarowej była pracą w warunkach szczególnych z uwagi na to, że kwestia ta dotyczy ustalenia faktów, a to jest rolą Sądu a nie biegłego.

Z tych względów Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie art. 477¹⁴§ 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.